

**ZBORNIK OB 1. LIKOVNEM IN
LITERARNEM NATEČAJU
»PARENZANA–NEKOČ IN DANES«**

Izola, september 2026

PARENZA

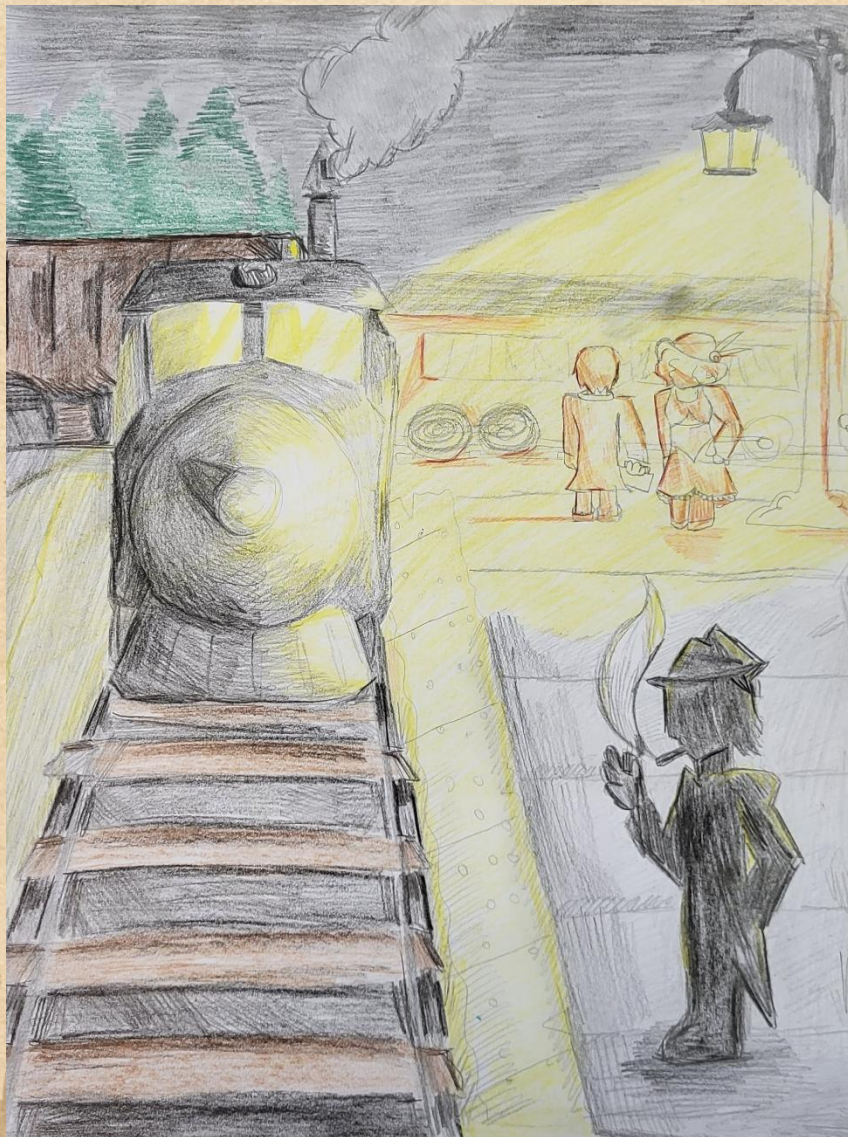

Zbornik sta ob 1. likovnem in literarnem natečaju uredili
Sara Krošelj in Ingrid Knez.

... Po tiri časa življenje drvi,
vsak potnik svojo zgodbo živi.
Ko vlak nekoč prispe na svoj konec poti,
v srcih drugih njegov spomin živi ...

Valeska Lapajne, Osnovna šola Braslovče

Dorotea Špadijer, TOŠ - SEI Cittanova Novigrad

Adelina Kozelskaya, 5. razred
SE »Dante Alighieri«, Izola-Isola

Ema Dizdarević, 7. razred
Osnovna škola Dekani

1. MEDNARODNI LIKOVNI IN LITERARNI NATEČAJ PARENZANA NEKOČ IN DANES

Prvi mednarodni likovni in literarni natečaj »**Parenzana nekoč in danes**«, ki ga je pripravila **Osnovna šola Livade Izola**, je povezal mlade ustvarjalce, mentorje in osnovne šole iz Slovenije, Hrvaške in Italije.

Na natečaju so sodelovali **103 učenci iz 15 sodelujočih osnovnih šol pod mentorstvom 12 mentorjev v okviru likovnega natečaja ter 20 učencev iz 5 osnovnih šol pod mentorstvom 6 mentoric v okviru literarnega natečaja**. Med sodelujočimi so bile šole iz Slovenije in Hrvaške, med njimi tudi šole z italijanskim učnim jezikom, ter šola iz Italije. Natečaj je tako presegel državne in jezikovne meje ter s pomočjo likovne ustvarjalnosti povezal mlade ob skupni kulturni dediščini istrskega prostora.

Tema natečaja »**Parenzana nekoč in danes**« je učence spodbudila k raziskovanju zgodovine nekdanje železniške proge, ki je povezovala Trst, istrska mesta in Poreč, ter k razmišljanju o njenem današnjem pomenu. Parenzana danes predstavlja pot prijateljstva, gibanja, zdravja, druženja in povezovanja ljudi različnih generacij in narodnosti.

STROKOVNI IZBOR LIKOVNIH DEL

Prispela likovna dela je strokovno ocenil **prof. Vasja Nanut**, dolgoletni likovni pedagog, profesor likovne pedagogike in predsednik **Društva likovnih pedagogov Primorja (DLPP)**.

Pri izboru je upošteval predvsem izvirnost likovnega pristopa, kakovost in ustreznost uporabljene likovne tehnike, celovitost likovnega motiva ter ustvarjalnost in samostojnost likovne rešitve.

Na podlagi strokovne presoje je izbral naslednja najboljša likovna dela.

ZLATO PRIZNANJE PREJMEJO

1. Gaj Vodopija, 6. razred
Osnovna šola Dekani, Slovenija
Mentorica: **Nina Gaber**

2. Marta Benčić, 7. razred
OŠ Tar-Vabriga, Hrvaška
Mentorica: **Marina Dželalija Jakominić**

3. Lara Vighini, 8. razred
TOŠ-SEI »Edmondo De Amicis«, Buje-Buie, Hrvaška
Mentorica: **Nataša Bezić**

SREBRNO PRIZNANJE PREJMEJO

1. Nicole Martinović, 6. razred

OŠ-SE »Mate Balote«, Buje-Buie, Hrvaška

Mentorica: **Nataša Bezić**

2. David Jurjević, 5. razred

TOŠ-SEI »Edmondo De Amicis«, Buje-Buie, Hrvaška

Mentorica: **Nataša Bezić**

3. Mila Gončin, 5. EIS GO

OŠ CIRIUS Kamnik – Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje, Slovenija

Mentorica: **Lota Kahne**

BRONASTO PRIZNANJE PREJMEJO

1. Nicholas Chiavalon, 5. razred

SE »Dante Alighieri«, Izola-Isola, Slovenija

Mentorica: **Virna Zennaro**

2. Teodora Stanković, 7. razred

SE »Vincenzo e Diego De Castro«, Piran-Pirano, Slovenija

Mentorica: **Lusi Breulj**

3. Alice Amoruso, IIC

Scuola secondaria »I.A. Ascoli«, Gorizia, Italia

Mentorica: **Barbara Sturmar**

SODELUJOČE ŠOLE IN MENTORJI

Na prvem mednarodnem likovnem natečaju »Parenzana nekoč in danes« so sodelovali učenci in mentorji naslednjih šol:

1. OŠ Brežice (PP NIS), Slovenija

Mentorica: **Katarina Žičkar**

2. OŠ Braslovče, Slovenija

Mentorica: **Saša Bitenc Janko**

3. OŠ CIRIUS Kamnik, Slovenija

Mentorica: **Lota Kahne**

4. OŠ CIRIUS Kamnik, Slovenija

Mentorica: **Mojca Marinko**

5. TOŠ-SEI »Edmondo De Amicis«, Buje-Buie, Hrvaška

Mentorica: **Nataša Bezić**

6. OŠ-SE »Mate Balote«, Buje-Buie, Hrvaška

Mentorica: **Nataša Bezić**

7. SE »Dante Alighieri«, Izola-Isola, Slovenija

Mentor: **Ivan Rocco**

8. SE »Dante Alighieri«, Izola-Isola, Slovenija

Mentorica: **Cinzia Jurić**

-
-
9. **SE »Dante Alighieri«, Izola-Isola, Slovenija**
Mentorica: Virna Zennaro
 10. **TOŠ-SEI »Cittanova«, Novigrad-Cittanova, Hrvaška**
Mentor: Roberto Cimador
 11. **OŠ Tar-Vabriga, Tar, Hrvaška**
Mentorica: Marina Dželalija Jakominić
 12. **TOŠ-SEI »Bernardo Parentin«, Poreč-Parenzo, Hrvaška**
Mentor: Roberto Cimador
 13. **SE »Vincenzo e Diego De Castro«, Piran-Pirano, Slovenija**
Mentorica: Lusi Breulj
 14. **OŠ Dekani, Slovenija**
Mentorica: Nina Gaber
 15. **Scuola secondaria »I.A. Ascoli«, Gorizia, Italia**
Mentorica: Barbara Sturmar

Literarna dela so ocenila učiteljice slovenščine Osnovne šole Livade Izola. Pri izboru so upoštevale predvsem izvirnost literarnega pristopa, slogovno in pravopisno ustreznost.

Na podlagi ocene so bila izbrana naslednja najboljša literarna dela.

POEZIJA

1. mesto–zlato priznanje

Po tirih večnih spominov

*Valeska Lapajne, 8. b,
mentorica Tina Marovt
Osnovna šola Braslovče*

2. mesto–srebrno priznanje

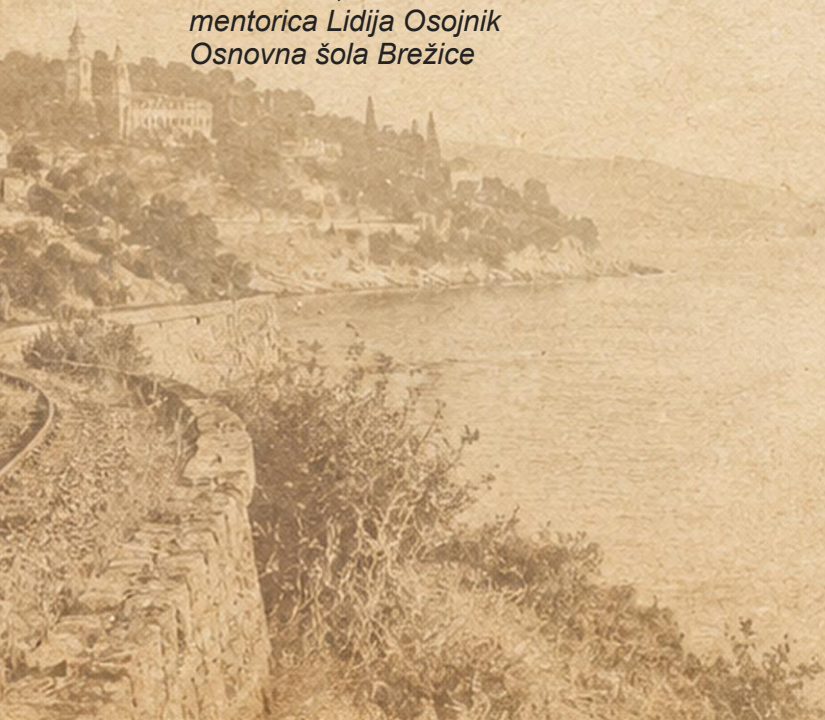
Slišim ga

*Lejla Ebner, 8. c
mentorica Lidija Osojnik
Osnovna šola Brežice*

3. mesto–bronasto priznanje

Tihi tiri Parenzane

*Nika Stanič, 9. a
mentorica Lidija Osojnik
Osnovna šola Brežice*

PROZA

1. mesto–zlato priznanje

Kaj pa, če se ne bi zgodilo?

Gaja Škrap, 9. b

mentorica Martina Loren

Osnovna šola Braslovče

2. mesto–srebrno priznanje

Vagon, poln zgodb

Lejla Ebner, 8. c

mentorica Lidija Osojnik

Osnovna šola Brežice

3. mesto–bronasto priznanje

Neskončna ljubezen na Parenzani

Angelika Avsec, 8. c

mentorica Lidija Osojnik

Osnovna šola Brežice

Na prvem mednarodnem literarnem natečaju »Parenzana nekoč in danes« so sodelovali tudi učenci in mentorji naslednjih šol:

PRIZNANJA ZA SODELOVANJE

Ta vlak, ki tiho pelje

Urban Rančigaj, 8. b

mentorica Tina Marovt

Osnovna šola Braslovče

Vlak življenja

Nika Baržič, 6. a

mentorica Tina Marovt

Osnovna šola Braslovče

Pot spominov

Hana Plaskan, 8. b

mentorica Tina Marovt

Osnovna šola Braslovče

Taj vlak koji tiho vozi

Tessa Sloković 8. a

mentorica Adela Deković

Osnovna škola Tar-Vabriga

Tiri v spomin

Maruša Muhič, 7. c

mentorica Katarina Balažič

Osnovna šola Gornja Radgona

Zgodbe Parenzane

Oskar Bajc, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Parenzana

Ema Samec, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Parenzana

Jon Bizjak, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Prevoz za vse

Jon Kavčič, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Pot v Poreč

Nace Žabar, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Spomini

Olivija Likar, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Bife

Petja Avbar, 5. razred

mentorica Polona Lavrenčič

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina

Pot, ki jo prenašam naprej

Maruša Muhič, 7. c

mentorica Katarina Balažič

Osnovna šola Gornja Radgona

Taj vlak koji tiho vozi

Evita Kocijančič, 8. a

mentorica Adela Deković

Osnovna škola Tar-Vabriga

Posebna predstavitev OŠ Livade Izola

Na razstavi likovnih del v **Kulturnem domu Izola** je sodelovala tudi gostiteljica natečaja, **OŠ Livade Izola**. Šolo je z likovnim delom »**Lokomotiva**« zastopal učenec **Klei Sinožić**, 8. razred, pod mentorstvom **Ingrid Knez**.

Likovno delo je bilo predstavljeno na razstavi, vendar zaradi organizacijskih oziroma selekcijskih kriterijev ni bilo vključeno v strokovni izbor nagrajenih del.

S tem je Osnovna šola Livade Izola kot organizatorica natečaja simbolično sodelovala tudi kot ena izmed šol, ki so prispevale likovno delo na razstavo.

HVALA ZA SODELOVANJE!

Prvi mednarodni literarni in likovni natečaj »**Parenzana nekoč in danes**« je pokazal, da lahko umetnost povezuje mlade ne glede na državne meje, jezik in kulturno okolje.

Iskreno se zahvaljujemo **vsem učencem za njihovo ustvarjalnost, vsem mentorjem za strokovno podporo in spodbujanje mladih umetnikov ter vsem sodelujočim šolam za njihov odziv in sodelovanje.**

Vaša udeležba je pomembno prispevala k temu, da je Parenzana ponovno postala prostor povezovanja – tokrat skozi otroško in mladinsko likovno ustvarjalnost.

Veselimo se vašega sodelovanja tudi v prihodnje in vas vabimo, da se nam pridružite pri **ustvarjanju in snovanju novih likovnih in literarnih del na 2. mednarodnem likovnem natečaju »Parenzana nekoč in danes«**, ki bo razpisan **novembra 2026**.

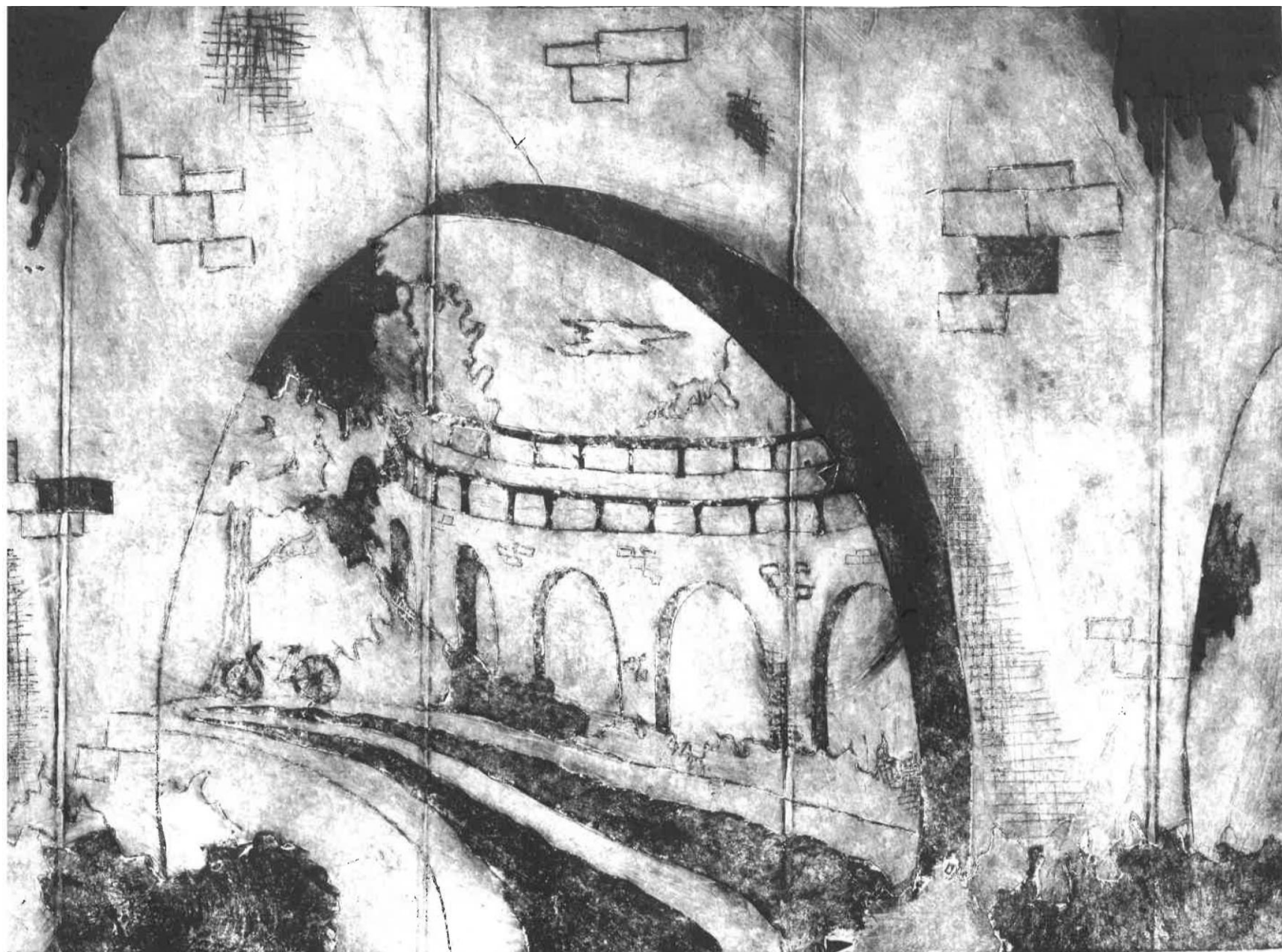
Skupaj bomo nadaljevali zgodbo poti, ki ne povezuje le krajev, temveč tudi **ljudi, generacije, jezike in kulture**.

Naj živi pot prijateljstva in zdravja – Parenzana!

Ingrid Knez, likovna pedagoginja na OŠ Livade Izola in vodja likovnega natečaja Parenzana

Sara Krošelj, učiteljica slovenščine in vodja literarnega natečaja

Marta Benčić, OŠ TAR - VABRIGA

Po tirih večnih spominov

Na pot odpravil sem se sam,
da vlak popeljal bi me neznano kam.
Veliko noči in dni sem potoval,
dokler na cilj me ni železničar popeljal.

Če spomin me ne vara,
kako v zrak puhtela je para,
kako pred mano je stala velika omara
in kako pogled na pokrajino te kar začara.

Na poti od gibanja do tišine
te vsaka črna misel mine,
le lepa pokrajina in stičišče rek
te privabita kot najboljši svetovni pek.

Nimaš niti občutka za čas,
slišiš le železničarjev glas.
Spomnim se, kot bi bilo včeraj
in bi trajalo za zmeraj.

Že 91 let železnica počiva,
a jo je rešila prav sreča kriva,
saj danes se tam nekaj skriva,
kar železno cesto pokriva.

Tam hodijo zdaj pešci, vozijo kolesarji
in prav tako gozdni gospodarji.
Množice turistov privabi
in jih v svojo lepoto pograbi.

Veliko skriva se za to Parenzano,
iz vseh generacij je nekaj skovano.
Nič od tega ni zaigrano,
le jaz, ti in naravno izbrano.

Življenje je pot, ki nikdar ne miruje,
je obdobje, kjer se čudovite spomine kuje.
Je potovanje, na katerem se nove prijatelje srečuje
in navsezadnje se prelepe trenutke opazuje.

PARENZANO

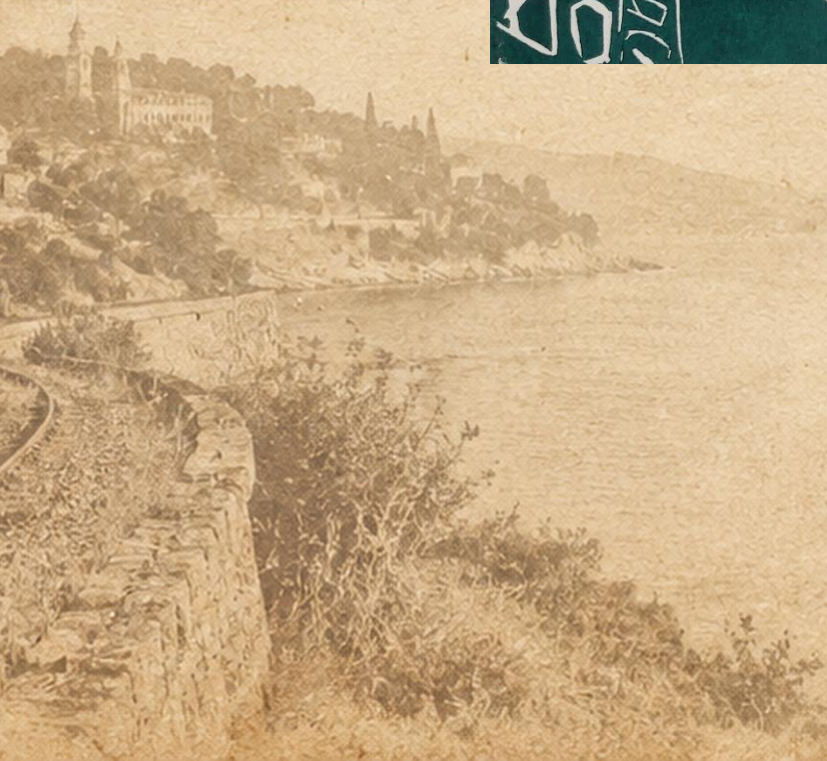
Po tirih časa življenje drvi,
vsak potnik svojo zgodbo živi.
Ko vlak nekoč prispe na svoj konec poti,
v srcih drugih njegov spomin živi.

Svet pa je kakor vlak na poti,
včasih hiti, drugič v tišini molči.
Skozi ovinke, vzpone in strmine,
a vedno išče svoje daljine.

Valeska Lapajne, Osnovna šola Braslovče

Gaj Vodopija, Osnovna šola Dekani

Slišim ga

Kmalu prispel bo.
Že sliši ga v daljavi.
Pogleda na ročno uro svojega praded.
Ob vsakem premiku kazalcev
morje butne močnejše ob skalovje.
Prisluhne morju.
Čaka.
Prispel bo.
Škripanje tirnic.
Prihaja iz Istre.

Nenadoma vse utihne.
Zbudi ga tišina iz sanjarjenja.
Sam stoji na cesti, kjer nekoč bila je proga.
Proga Porečanka.

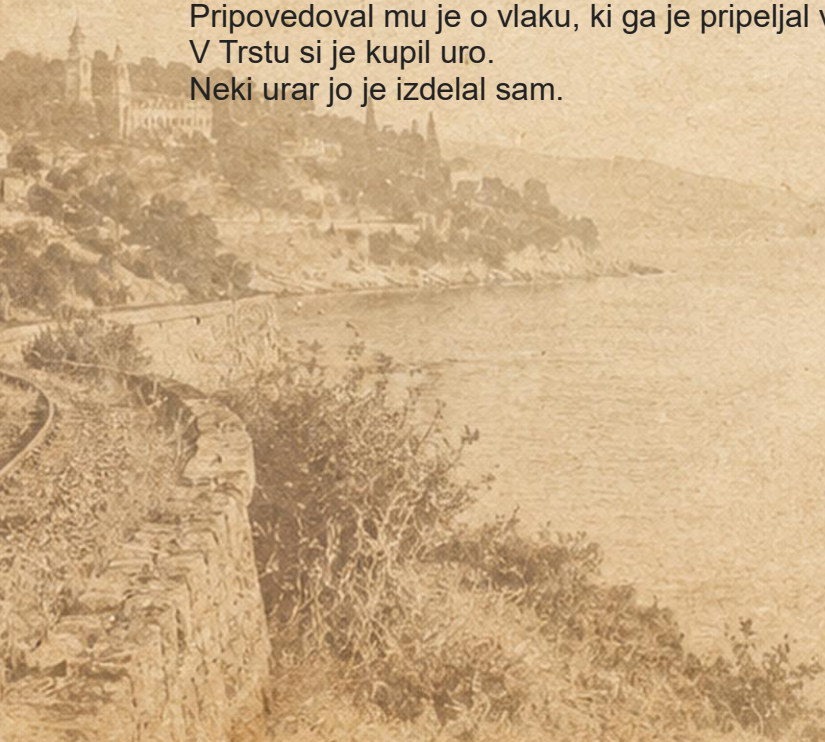
Naredi korak.
Korak za korakom.
Obdajajo ga spomini.
Zgodbe.

Praded mu je vedno pripovedoval
o svoji mladosti.

Vlaka ni.
Vlaka ne bo.
Vlaka ni bilo več, ko je prišel na svet.
Vlak obstaja le v izrečenih zgodbah.
Zgodbah njegovega praded.

Skupaj sta hodila po tej poti.
Rekel ji je Parenzana.
Pripovedoval mu je o vlaku, ki ga je pripeljal v Italijo.
V Trstu si je kupil uro.
Neki urar jo je izdelal sam.

PARENZANA

Od takrat je odštevala čas.
Odšteva mu čas.
Praded je že ujel čas.

Vlaka ni več.
A še zmerom ga sliši, kljub burji in glasnim zvokom morja.
Tako živo ga sliši, kljub temu da ga nikoli ni.
A vseeno ga sliši.
V spominih in zgodbah njegovega pradedi.

Kazalci se premaknejo.

Sliši ga.

Zagleda ga.
Ne ve, ali ima le močno domišljijo.
Ali res v enem vagonu vidi nasmejanega pradedi,
ki maha mu v slovo,
medtem ko se vlak podaja na potovanje novo?

Odhaja.
Vse dlje.
Daleč je spomin.

Lejla Ebner, Osnovna šola Brežice

Lara Vigni
TOŠ-SEI »Edmondo De Amicis«, Buje-Buie, Hrvatska

Tihi tiri Parenzane

Ob tihih tirih stare Parenzane,
kjer nekoč je dihal dim,
proga je izginila v daljave,
v srcih pa ostal spomin.

Po njej je odmeval železni glas,
v kamnu spomin ostaja ves čas.
Tam veter je nosil glasove ljudi
in tihe slovese v mraku noči.

Ob morju stara pot se vije,
ko na tire sonce sije.
Vrtenje koles se je upočasnilo,
v popolno tišino se prelilo.

Ta vlak je pot življenja,
poln sreče, hrepenenja.
Nevidni vlak še vedno potuje,
njegova pot se občuduje.

Železnica zdaj več ne diha,
pot je le še plašno tiha.
Ni več dima in ne pare
iz železnice te stare.

Nika Stanič, Osnovna šola Brežice

PARENZANE

Alice Amoruso, Scuola secondaria »I.A. Ascoli«, Gorizia, Italia

Ta vlak, ki tiho pelje

Ta vlak, ki tiho pelje skozi čas,
je naša pot, nevidna in globoka,
v vagonih starih biva moških glas,
ki vodi nas iz davnega vsakdana.

A danes potnik v hladni ekran zre,
sodobni svet v neskončno šalo drvi,
virtualni blisk mu krade zdaj srce,
medtem ko zunaj stojijo tiri sivi.

Kamen preteklosti in novi, moderni vek
se srečata na tej življenjski progi.
usoda melje, ne ustavlja se njen tek,
a korenine držijo nas na nogi.

In tihi vlak odpelje v zarjo dni,
a stari tir v mislih še sivi.

Urban Rančigaj, Osnovna šola Braslovče

Teodora Stanković
SE »Vincenzo e Diego De Castro«, Piran-Pirano

Nicole Martinović, ,
OŠ-SE »Mate Balote«
Buje-Buie, Hrvatska

Kaj pa, če se ne bi zgodilo?

“Angelo, Angelo! Kje si, oglasi se, ne najdem te!” zakliče Carlo in kot vedno, se tudi danes Angelo prikaže izza kamnite ograje ob gradu.

Muggia, 19. 5. 1910: pred tremi dnevi se je v majhni, revni hišici, postavljeni ob nasadu oljk, mami Virginiji in očetu Antoniu rodil drugi sin Angelo.

Že v rosnih letih je rad raziskoval po vasi, pomagal je obirati oljke, bil pa je tudi zelo navezan na svojega starejšega brata Carla. Skupaj sta se igrala, najraje ob Muggijskem gradu ter njegovi okolici. Zdelo se je, kot da ju ta povezuje. Čeprav je na prvi pogled izgledalo kot da sta eno, pa sta se po značaju zelo razlikovala. Kakor je za starejšega brata v navadi, je bil Carlo pogumnejši in želel je videti svet ter raziskati še druge kulture. Angelo mu je sicer povsod sledil, vendar vedno v strahu pred novimi odkritji.

Čez nekaj let je Carlo med zlaganjem oljk na vlak Parenzana, ki se je ustavljal na tamkajšnji postaji, dobil idejo. Tako sta se naslednjič, ko je vlak spet pripeljal, ter mame in očeta ni bilo zraven, Carlo in Angelo vkrcala v želji obiskati vasi, ki jih vlak preči.

“Kot mi je oče razlagal, je bilo to leto, leto 1919 zanj najlepše, a hkrati najbolj strašljivo v njegovem življenju.” Namreč - njuna pot je bila prijetna, veliko sta se smejala, veliko videla, vonjala in okušala. Vlak je bil prijetno topel, sijalo je septembrsko sonce in ob vsaki vasici, ki sta jo prečkala, sta vsrkavala najrazličnejše vonjave; enkrat po ravno pečenem kruhu, nato po oljčnem olju, ki je Angela spomnilo na dom, na mamo in očeta, vendar je vedel, da dokler je z bratom, se bo vse lepo izteklo.

Tako sta pripotovala do Sečovelske postaje, kjer se je vlak ustavil za nekoliko dlje. Izstopila sta in takoj prepoznala znan vonj morja, vendar je bil ta tu nekoliko bolj grob, oster, kot da bi napovedoval nekaj slabega in grobega. Tam sta se z otroki, ki so se igrali ob postaji, Carlo in Angelo nekaj časa pogovarjala, ko sta naenkrat zaslišala močne korake in za sabo so zagledali oborožene vojake s puškami uperjenimi vanje. Carlo je Angelu še nekaj zakričal, ga hitro potisnil v vlak, od tam pa je ta lahko le še slišal strele, ki so z vso silo udarjali le meter stran, na drugi strani lesene pregrade vagona. Vlak je nato hitro odpeljal, Angelo pa ni imel moči, niti da bi vstal, zakričal bratovo ime, kaj šele, da bi ga poskušal rešiti, saj je lahko kar čutil, kaj se je zgodilo. Tako se je v krčih odpeljal naprej. Ni se več smejal, čutil sonca na licih ali vohal prijetnih vonjav, si ogledoval pokrajine in arhitekture. Vse, kar je lahko vohal, so bili grozno smrdljivi tartufi, ki so ga opominjali na bolečino v njegovem srcu, ter vonj merlota. Ta pa mu je le še naznanjal lakoto in trgal njegovo prazno dušo, za katero ni vedel, če se bo še kdaj nasmejala. Tako je Angelo brez pričakanj sedel v vagonu vlaka in le čakal, da ta ustavi na zadnji postaji, kjer pa ni vedel, koga bo srečal ali kje bo spal, vse, kar je vedel je bilo to, da ga tam zagotovo ne bo pričakal Carlo.

Tako je izstopil v Poreču, na zadnji postaji vlaka. Hodil je s spuščeno glavo in praznimi mislimi ter tako prišel do Peterokotnega stolpa, se usedel, naslonil na njegovo mogočno kamnito steno in zajokal. Jokal je vse, dokler ni padel mrak in je do njega pristopila punčka njegovih let ter ga vprašala, kaj je narobe in kaj sploh počne tu. Čeprav ji Angelo ni odgovoril na nobeno od zastavljenih vprašanj, ga je punčka po imenu Teresa povabila, da prespi pri njih. Peljala ga je v majhno hišo na obrobju mesta, kjer je živela s svojo babico.

Po nekaj dneh, ko si je Angelo vsaj malo opomogel in je prišel iz sobe, saj je bil že pošteno lačen, sta gostiteljici seveda zahtevali razlago. Med govorom se mu je glas nemalokrat zlomil, vendar mu je ob Teressinemu objemu hitro postalo vsaj nekoliko bolje. Kasneje je Angelo izvedel, da sta tudi Teresa in njena babica sem prišli z vlakom iz Trsta, ne malo za tem, ko je ta prvič odpeljal. Prišli sta v upanju, da bosta tu lahko odprli trgovinico, kar jima je tudi uspelo. Tako je Angelo začel delati v njej. Večino časa je bil le tiho in zlagal blago na police, saj je od nesreče naprej le redko govoril. Tako je potekalo njegovih nekaj naslednjih let. Govoril je le s Teresso, s katero sta se zelo zblížala in postala prava prijatelja.

Čez čas se je Angelo odločil postati strojevodja, da bi lahko vodil vlak Parenzana in obiskal še svoje starše. Ker je v teh letih dela v trgovinici zaslužil nekaj denarja, si je z njim plačal šolnino. Sicer kot otrok ni veliko hodil v šolo, saj so bili revni, vendar ga je izobrazba vedno zanimala, tako kot njegovega brata. Zato se je odločil, da to naredi zanj. Tako je po dveh letih trdega dela lahko zapeljal svoj vlak spominov. Vztrajal je, saj je vedel, da bi si tega želel tudi njegov brat Carlo in ta misel ga je gnala skozi celo življenje. Na žalost pa ga je življenje še velikokrat teplo, namreč v času, ko se je v Poreču izobraževal, sta mu umrla starša in takrat se je naučil tega, da ljudje v življenju pridejo, grejo in se spreminjajo, a spomini na njih vedno ostanejo.

V življenju pa je imel tudi nekaj lepih trenutkov. Kmalu po tem, ko je začel voziti vlak, se jima je s Teresso rodil sin Matteo, ki ga je Angelo že kmalu peljal s sabo na vlak, kjer mu je bilo tako všeč, da po tistem ni izpustil skoraj nobene očetove vožnje. Parenzana pa se je leta 1935 zaprla in tako je Angelo ostal brez službe, še enkrat uvidel krutost življenja, a je tako hkrati lahko preživel več časa z Matteom in Teresso.

Ne dolgo po zaprtju železnice se je Angelo odločil peš odpraviti po poti železnice, vse do svojega doma. Po petih dneh hoje je prišel do Muggijskega gradu, ki je bil njegov zadnji cilj, ki ga je v življenju še želel doseči. Tam se je ulegel, zaprl oči in čedalje bolj razločno videl podobo Carla ter se po dolgih letih spet nasmejal.

“Novica o očetu nas je vse užalostila, vendar sem takoj čutil, da je sedaj srečnejši in čeprav ga pogrešam, vem, da ga bom nekoč spet srečal. - Ob upokojitvi in v vlogi dedka pa sem še enkrat spoznal, da je družina nekaj največjega, najbogatejšega in najlepšega, kar lahko imaš. Zato sem se odločil narediti še nekaj za svojega očeta Angela. Tako sem leta 2005 še z nekaj drugimi začel razmišljati o projektu kolesarske in pešpoti Zdravja in prijateljstva, ki je leta 2008 prvič odprla vrata vsem obiskovalcem. Ta vodi po poti, ki jo je moj oče mnogokrat prepeljal, prehodil, ob njej iztočil ne malo solza in mu je v spominu ostala za vedno - kot staro rjaveče jeklo, ki pripoveduje mnoge zgodbe o prelepem soncu, dišeči soli in šumečem morju, kot močan hrastov les, ki se ne vda, pa če je še tako močna nevihta, kot žebli in vijaki, ki so lahko še tako majhni, a bi se brez njih vse podrlo, ali pa kot kratica TPC. Čeprav se lahko pot kasneje spremeni, nekatere stvari ostanejo v spominu ali pa na kamnih ob progi. Vsak ima svoje spomine, a ti, ki jih bo imela naša družina, bodo za vedno, tudi čez več deset generacij, ostali povezani s to železnico, Parenzano.”

Gaja Škrap, Osnovna šola Braslovče

David Jurjević
TOŠ-SEI »Edmondo De Amicis«, Buje-Buie, Hrvatska

Vagon, poln zgodb

Hrup se je razprostiral čez celotno železniško postajo. Ljudje so že neučakano čakali na prihod vlaka.

Nekateri so šli na pot k sorodnikom, drugi po opravkih v Trst ali Koper, tretji so le stali tam in gledali tire, ki so se bleščali v jutranji vlagi, kot bi nekdo po njih razlil srebro.

In jaz? Jaz sem stal nekoliko ob strani, z roko na traku svoje bisage, ki so mi jo oče še zadnjič popravili čez ramo.

»Johan,« so rekli oče resno, »če češ uspešno prodati, bodi pazljiv na besede in na ljudi. Ne verjemi vsakemu obrazu, ki se ti zdi pošten, kajti marsikatera mila podoba skriva roko, ki krade.«

»Razumem, oče,« sem jim odvrnil in jih še zadnjič pred odhodom pogledal. Moj pogled je bil ponosen, saj so mi oče prvikrat zaupali, da grem naše pridelke sam prodat v Koper.

Ob peronu je stal starejši trgovec Lovrenc in godrnjal: »Ta naša Porečanka ... Če bi imela dušo, bi šla vsaj počasneje ali pa hitreje, ne pa tako vmes.«

Mlad fant ob njem se je zasmel: »Ma, Lovrenc, vi bi jo radi hitrejše? Ako bi šla prehitro, bi mi vso to pot samo skozi okno gledali, pa še pol vseh ljudi, ki jih na poti srečamo, bi sploh ne uspeli pozdravit!«

In vsi so se zasmeli, kot da je vlak že del njihovega vsakdanjega življenja, ne le prevoz, ampak nekaj živega.

Ko je vlak končno pripeljal, je zarezal dolg žvižg in para se je razlila med ljudi. Porečanka je sopihala kot utrujen delavec, ki nikoli ne počiva. Leseni vagoni so škripali, kovina je pela, in ko smo vstopili, je dišalo po tobaku, volni, olju in starih torbah. Vagon je bil poln ljudi – trgovcev, kmetov, žensk s košarami, otrok, ki so gledali skozi okna, in vsak je nosil svojo zgodbo.

Zraven mene je sedel starejši mož s klobukom in pogledal k moji bisagi: »Fant, kaj pa vi to nosite, da tako diši, kot bi morje zaprli v vrečo?«

»Naše olje in vino, oče so mi zaupali prodajo,« sem rekel ponosno. Mož je pokimal: »Če češ dober denar, ga bo Koper znal ceniti, ako pa ne, ga bo Trst vzel brez vprašanja.«

Vlak se je počasi premikal skozi pokrajino, mimo oljčnih nasadov, kamnitih zidov in majhnih vasi, kjer so ljudje dvignili roko v pozdrav, kot da vlak ni le železo, ampak znanec, ki se vrača. Ko smo se ustavili na eni izmed manjših postaj, sem opazil fantka, ki je sedel sam ob steni. Bil je bled in videti je bil lačen. V roki je imel le star kos kruha. Nekaj trenutkov sem ga gledal, potem pa sem odprl svojo bisago, vzel figo in kos svežega kruha ter mu ju podal.

»Tu,« sem rekel tiho. »Vzemi, ako si lačen.«
Pogledal me je presenečeno, kot da ne verjame.

»Res?« je vprašal.

»Res,« sem odvrnil.

Nasmehnil se je in rekel: »Bog vam povrni, gospod trgovec,« in jedel je počasi. Užival je v vsakem grižljaju, kot da prvič po dolgem času spet verjame, da svet ni samo krut.

Vlak je spet speljal in nekje med ovinki in tuneli, ravno, ko sem prisluškoval udarjanju koles po tirih in tisti železni pesmi, ki jo je pela Parenzana, se je zgodilo nekaj, kar mi je stisnilo srce.

Na postaji Buje sem za trenutek stopil dol, da bi kupil vodo in kruh, in ko sem se vrnil in se usedel nazaj na svoj sedež v vagonu, sem z roko narahlo spolzel po bisagi in spoznal, da je bila ta nekam čudno prazna. Odprl sem jo. Olja ni bilo več. Ves trud, čas in prideški so šli v nič, saj je olje izginilo.

Za trenutek sem stal brez besed, potem pa zašepetal: »Ne ... To ne more biti.« Ko sem se obrnil, sem spoznal, da so me ljudje v vagonu začeli radovedno gledati.

»Kaj pa počne ta fant?« je rekel Lovrenc.

»Blago je izgubil!« je dodal nekdo drug. Vsi pogledi so se obrnili name, kot da sem jaz kriv.

Srce mi je razbijalo, a potem sem opazil nekaj majhnega – razlite kapljice olja na tleh, ki so me vodile do mladeniča, ki je sedel preveč miren in tih. Stopil sem do njega in rekel:

»Ti.«

Vsi so utihnili.

Fant je poskušal vstati, a Lovrenc, ki je stal dovolj blizu, ga je že prijel za roko:

»Ej, kam pa kam?«

Iz mladenčeve borše pa je padla naša steklenica, zavita v platno. V vagonu je završalo:

»Tat!« »Na Parenzani imamo tatu!«

Mladenič je začel mrmrati, da ni on kriv, da je olje našel na tleh, a nihče mu ni verjel.

Ko smo prispeli v Koper, je bil že ves v solzah. Jaz pa sem stal ob peronu in prvič zares razumel, kaj so mi oče govorili:

»Ne verjemi vsakemu obrazu, ki se ti zdi pošten, kajti marsikatera mila podoba skriva roko, ki krade.«

Zatopil sem se v misli. Začelo me je skrbeti, kaj bodo rekli oče, ko bodo ugotovili, da sem izgubil skoraj vso olje. Manjkalo mi je še kar nekaj steklenic.

Mladenič je še vedno sedel na robu perona, glavo je imel sklonjeno, roke pa so se mu tresle.

»Nisem jaz,« je ponavljal po tiho, a ga nihče več ni poslušal. Stražar na postaji ga je že prijel za ramo, kot da je že vse odločeno.

Takrat pa je Lovrenc nenadoma stopil mednje in dvignil roko.

»Počakajte,« je rekel mirno, a trdo. »Ta fant ni tat.« Vsi so se obrnili proti njemu.

»Kaj pa vi veste, Lovrenc? Saj ste sami rekli, da je sumljiv!« Lovrenc je počasi izdihnil in pogledal mene: »Johan, tvojega olja ni ukradel ta fant.«

Zamrznil sem.

»Kdo pa, če ne on?«

In potem je naredil nekaj, česar nisem pričakoval. Segel je v svoj plašč in iz notranjih žepov potegnil vse moje manjkajoče steklenice olja. V tistem trenutku je vse utihnilo.

»Našel sem pravega tatu. Pravi tat je temu mladeniču naročil, naj na steklenice le popazi. Sam je medtem počakal, da bodo po krivem obtožili tega mladeniča, da bo lahko potem, ko se bodo vsi posvečali njemu, odigral svojo vlogo in nazaj ukradel olje in pobegnil.«

Lovrenčeva usta so se razpotegnili v nasmešek. »Se ti kaj sanja, kdo bi lahko bil pravi tat? Ako sem natančen, stoji dokaj blizu ...«

Razgledal sem se naokoli. In potem sem ga zagledal. Kar izstopal je iz množice. Starejši mož s klobukom. Tisti, ki me je vprašal, kaj prevažam, da mi tako diši iz bisage.

»On,« je rekel Lovrenc tiho.

Mož je očitno stal dovolj blizu, da je slišal naš pogovor, saj se je nasmehnil, kakor da ga fascinira, kako hitro smo ugotovili, kakšna je njegova vloga v igri: »Zanimivo. Torej ste končno ugotovili.«

»Johan,« je rekel. Njegov glas je bil globok in hrapav. Nagovoril me je kakor starega znanca: »Tvoj oče je bil dober trgovec, a vseeno moj dolžnik.«

Srce mi je zatrepetalo »Moj oče?«

Mož je prikimal: »Da. In to blago ni tvoje. Je plačilo starega dolga.«

»Tvoj oče ni imel dolga,« je rekel Lovrenc. Nato se je obrnil proti možaku: »Bil sem tam, ko sta se dogovarjala. In vem, da bi bilo prej rečeno, da moraš dolg odplačati ti.« Zmedeno sem ju opazoval, kako sta srepro zrla drug v drugega. Nisem poznal očetove preteklosti, povezane s tem tujcem.

Mladenič, ki je bil prej obtožen tatvine, je počasi vstal: »Jaz lahko potrdim, da je ta mož tat. Rekel mi je, da mi bo, če bom popazil na olje, kupil hrano.«

Lovrenc je pogledal moža in rekel: »Saj ne morem verjeti. Ne kradeš le blaga. Kradeš tudi zgodbe ljudi.«

Možak s klobukom je osupnil nad to obtožbo in odpiral svoja usta, a iz njih ni prišlo niti besedice. Očitno je dojel poraz v tej igri, sem si mislil.

Stražarji so se nam približali. Prej so stali malenkost dlje od nas, a so vseeno prisluhnili vsaki izrečeni besedi. Mož a so prijeli.

Mladenič je stopil do mene in rekel: »Oprosti ... jaz ... samo jesti sem hotel.«
»Ne,« sem rekel tiho. »Ne opravičuj se. Pokazal si mi nekaj veliko bolj vrednega.«
Lovrenc je dodal: »Na Parenzani ne potujejo samo ljudje. Potuje tudi resnica. Samo
včasih se lahko v vagon vsili tudi laž.«

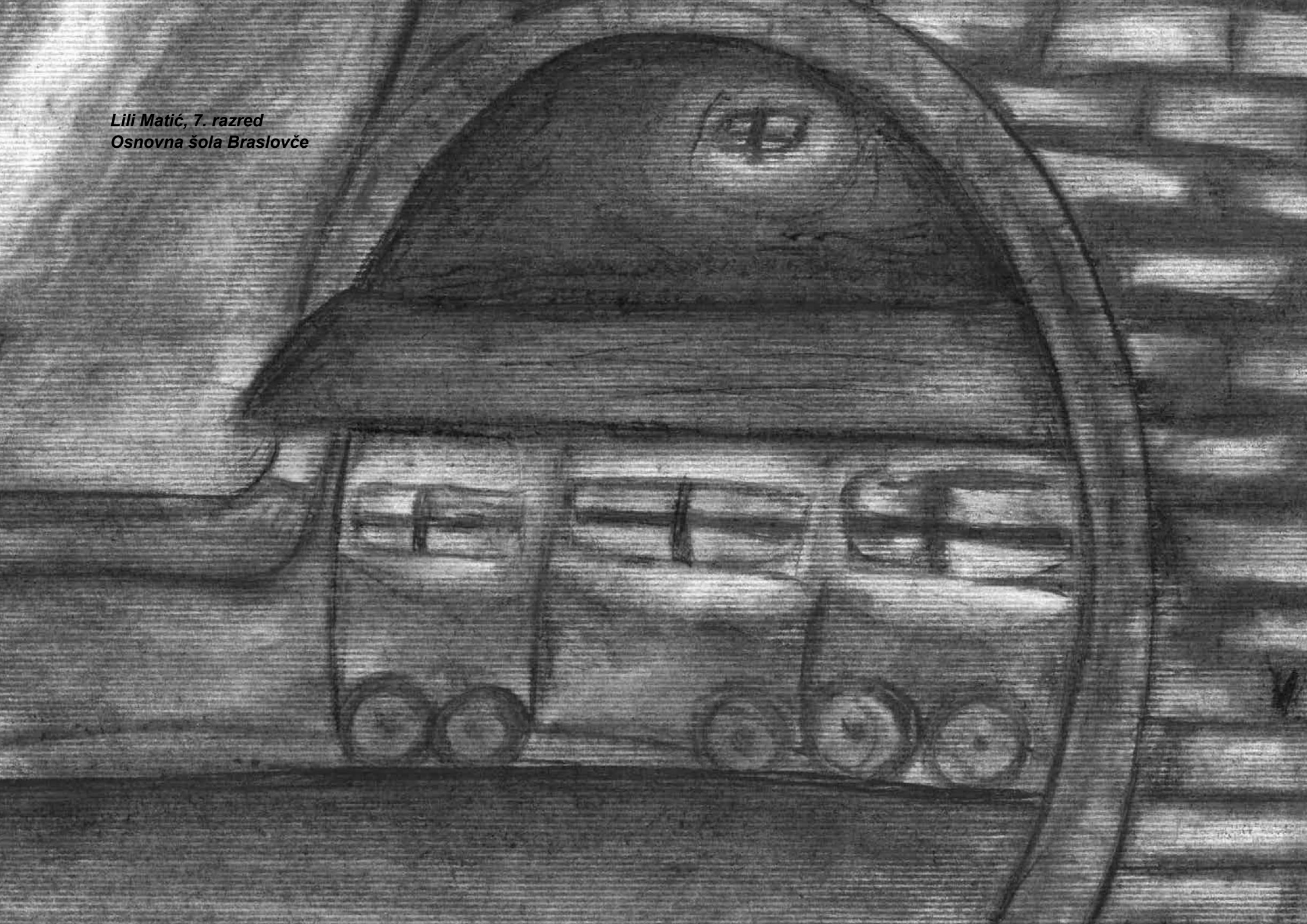
PARENZANI

In ko sem se tisti večer vračal domov po poti Parenzani s prazno bisago in polnimi žepi
zaslužka, sem razumel nekaj, kar mi oče ni nikoli povedal na glas – da trgovina ni
samo prodaja in dobiček, ampak tudi to, komu verjameš.

Lejla Ebner, Osnovna šola Brežice

Lili Matić, 7. razred
Osnovna šola Braslovče

Neskončna ljubezen na Parenzani

Parenzana.

Prometna povezava, ki je bila več kot le pot od Trsta do Poreča. Bila je prostor srečevanj, trgovanja, ljubezni, novih začetkov, prijateljstev, sovraštev in odnosov.

Tako kot ostali je tudi naš trgovec Marko gradil odnose in nepozabne spomine na svojih poteh. Spoznal je mnogo zanimivih ljudi, ampak nihče mu ni ostal v spominu tako močno kot oseba, ki jo bomo spoznali danes.

Bilo je zgodaj jeseni. Listje se je barvalo v rumene, oranžne ter rjave odtenke in počasi padalo z dreves. Tudi tisti dan je Marko čakal na postaji v Portorožu, tako kot vsakič, ko se je odpravil prodajat svoje blago v Trst ali Poreč.

Na vlak ni čakal dolgo. Brž po njegovem prihodu je s svojo robo vstopil v peti vagon tretjega razreda. Na njem je videl veliko znancev, večinoma mladih trgovcev, kot je bil on sam, ki so se večkrat peljali z istim vlakom. Usedel se je na leseno klop poleg Ivana, starejšega gospoda, ki se je pogosto peljal iz Sečovelj v Trst.

Kot vedno sta se prijazno pozdravila in začela pogovarjati. Po dolgih minutah pogovora, je Ivan spremenil temo: »Veš, slišal sem, da se je v Trst ne dolgo nazaj preselil žlahtni gospod Benussi. Tisti slavni odvetnik, o katerem se govori ob morju.«

»A tisti Alessandro Benussi, ki je spravil celo tolpo za rešetke?« ga Marko debelo pogleda.

»O ja, to je ta Benussi, ja. No, govori se, da ima neznosno lepo hčer Lucio. Tokrat govorice ne lažejo. Videl sem jo na lastne oči in fant, to dekle je ko angel,« je mrmraje povedal Ivan.

Marko je molče pokimal in pogledal v tla. Videl je že mnogo prelepih deklet, ampak kaj, ko on ni nobeni padel v oči.

Pot do Trsta je bila dolga. Marko se je večino poti pomenkoval z Ivanom in ostalimi potniki, tu in tam pregledoval svoje blago ter celo zatisnil oči za par minut.

Ko je vlak končno prispel do cilja, sta z Ivanom izstopila in se tudi poslovila. Marko je odšel po svoje in svojo robo pripravil za prodajo. Prodajal je cel preostanek jutra in celo dopoldne. Ko je bilo že sredi popoldneva, je Marko prodal že skoraj vse izdelke, ki jih je tisti dan prinesel s sabo. Imel je srečen dan, saj je toliko prodal. Ravno se je smejal svoji sreči, ko je v bližini zaslišal znano ime: »Kot vidite, je Trst zelo lep kraj, gospod Benussi. Dobro ste izbrali.«

Marko je takoj pogledal, od kod je prišel ta glas. Nedaleč od sebe je zagledal dva moška, enega bogatega, za katerega je takoj ugotovil, da je Alessandro, in drugega, nekoliko manj bogatega, ki se mu je velikodušno smehljal in razlagal o Trstu. Ampak oseba, ki je Marka najbolj pritegnila, ni bila eden izmed moških, temveč čudovita mladenka, ki je stekla za njima. To prelepo dekle je takoj prevzelo vso Markovo pozornost. Imela je čudovite kodraste rjave lase, rjave oči in svetlo kožo. Njen obraz je bil tako mil, tako nedolžen in neizmerno vesel, da se njenega nasmeha ni in ni mogel nagledati.

»Madona, je lepa! Ivan je imel prav, res je kot angel!« je Marko vzkliknil pri sebi, ko je povezal, da je to Alessandrova hči.

Lucia se je ustavila pri svojem očetu in gledala naokrog, ko je nenadoma uzrla Marka. Tisti trenutek je bil nekaj posebnega. Zrla sta si v oči in nihče ni želel prvi pogledati stran. Pogled sta odvrnila šele, ko je Alessandro začel nekaj razlagati Lucii.

Naslednji dan je Marko ponovno prišel v Trst in spet sta se spogledala, ko je šla mimo njega.

Lucia je vsak dan hodila po isti ulici v upanju, da bo videla Marka, medtem ko je on vse pogosteje prihajal v Trst prav zaradi nje. Sprva sta se samo spogledovala, kasneje pa tudi pogovarjala. Zelo hitro sta se navezala drug na drugega. Začela sta skupaj hoditi po ulicah, ob pomolu pri pristanišču, ob plažah in kmalu je Marko prihajal v Trst samo zato, da bi bil z Lucio.

Po nekaj mesecih teh lepih trenutkov je Alessandro začel sumiti, da se med njegovo hčerko in tem fantom nekaj dogaja. Odločil se je, da bo temu naredil konec, saj ni želel, da bi se njegova Lucia poročila z nekim slovenskim trgovcem.

Zato je nekega zimskega dne, ko je videl, da sta se ponovno sprehajala po zasneženih ulicah Trsta, se pogovarjala in smejala, pristopil do njiju. Lucia se je presenečeno ustavila, zaskrbljena zaradi očeta, Marko pa je samo zmedeno zrl vanj.

Gospod Benussi se je odkašljal in ogovoril Marka: »Sem Alessandro Benussi, Luciin oče. Prosil bi te, da se držiš stran od moje hčere. Ima že zaročenca.«

Lucia je osuplo pogledala svojega očeta in glasno vprašala: »Kaj!? Saj oče niste resni! Kakšen zaročenec?«

Gospod Benussi je mirno pogledal svojo hčer in rekel: »Našel sem ti bodočega moža. Giulio Conti, približno tvojih let, mogoče malce starejši, ampak ugleden zdravnik iz premožne družine. Z njim se boš poročila.«

Te besede so sprožile spor med hčerko in očetom. Marko je nekaj časa stal ob strani, preden se je odločil oditi domov, žalosten in obupan.

Od takrat naprej nista več imela svojih magičnih dni in trenutkov po Trstu. Marko je preostanek zime preživel s prodajanjem svojega blaga v Trstu in nazaj v Poreču. Spomladi je na ulicah Trsta še zmeraj videval svojo ljubo Lucio, a takrat je na mestu, kjer je včasih hodil on, hodil ugleden zdravnik z velikim nasmehom, čeprav Lucia ob njem nikoli ni bila vesela. Edini kančki veselja na njenem obrazu so bili takrat, ko sta se z Markom spogledala, a kaj, ko so bili vedno pomešani z žalostjo, saj je vedela, da fanta, ki ga ljubi, ne more imeti. Marko je vedel isto, ampak si je obljubil, da bo zares vedno ljubil njo, pa čeprav bo za ženo nekoč vzel drugo.

In tako se je res zgodilo. Nedolgo let kasneje se je tudi naš Marko poročil. Za ženo je vzel Kocjanovo Ano, ki jo je res imel rad, ampak nikoli bolj kot Lucio. In čeprav sta bila tako Lucia kot Marko poročena, imela otroke ter nova življenja, sta se vedno, ko je on prišel prodajat robo v Trst, spogledala, nasmehnila, zajokala in si predstavljala, kakšno bi bilo njuno življenje, če bi le lahko bila skupaj.

Ti kratki trenutki so se dogajali vse, dokler se Parenzana ni zaprla. In čeprav se je prometna povezava končala, se njuna neskončna ljubezen ni in se tudi nikoli ne bo.

Vsi ti spomini samo zaradi prekrasne povezave Parenzane.

Angelika Avsec, Osnovna šola Brežice

Mila Gončin
CIRIUS Kamnik

Taj vlak koji tiho vozi

Parenzana... Vlak koji je u prošlom stoljeću povezivao Trst i Poreč. Mjesto zajedništva i veselja, mjesto gdje su se zaboravljale sve brige. No, nije samo to. Mnogo je više. Dokaz je da ljubav i dobro uvijek pobjeđuje.

Bilo je to, pa i ne baš tako davno... Parenzana je bila duša Istre, žila kucavica našeg kraja. Život mnogih naših nonića. Na dugom putu iz Poreča prema Trstu nastajala su nova prijateljstva, velike ljubavi, partnerstva, organizirale su se zabave... Danas Parenzana budi osjećaje zajedništva i povezanosti kao da je još s nama. Upravo zato što i je. Mogli su nam oduzeti tračnice, mogli su ukinuti rutu Poreč-Trst, no ono što nikada neće moći oduzeti su pravi osjećaji, prava ljubav i zajedništvo. Parenzana je dokaz da prava, istinska ljubav može pobijediti svako zlo, baš svaku svjetsku silu. Možda već dugo ne putujemo vlakom iz Poreča do Trsta, ali Parenzana je tu. Sve do danas, Parenzana je živa u našim srcima. I dalje je žila kucavica Istre. I dalje nas povezuje i šalje nam jasnu poruku: ljubav ne poznaje granice!

Parenzana je ljubav, sreća, ponos našeg kraja i put kojim još danas korača svatko od nas. Parenzana je tu. Živi ponosna s nama. Ponosna na nas jer ju čuvamo. Ponosna jer čuvamo jedni druge i jer živimo s ljubavlju prema svom kraju. Još je živa u našim srcima i, budemo li ju njegovali, zauvijek će i ostati. Parenzana, to smo mi!

Evita Kocijančić, Osnovna škola Tar-Vabriga

